

"מדוע הם לא נכנעו?" הניצחון המוחלט בעימות מול איראן ☒ קו פרשת מים

written by ד"ר אל"מ במיל" חנן שי | 24.02.2026

שליחו של הנשיא, סטיב וויטקופ, ציטט את הנשיא באומרו כי הוא "מאוכזב מכך שאיראן לא הורתעה". מאחורי הניסוח המדוד מסתתרת אולי ☒ ובצדק ☒ תמיהה עמוקה יותר: אם הופעל לחץ כלכלי כבד, ובמסגרת דיפלומטיית ספינות התותחים הוצגה עוצמה צבאית בלתי רגילה ☒ מדוע הם לא נכנעו עד כה? והאם מלחמה ללא מהלך קרקעי מכניע יכולה בכלל להניב לאמריקנים הכרעה והכנעה ☒ ובכך ניצחון ☒ בעימות עם איראן?

השאלה הזו איננה הערת אגב. היא קו פרשת מים.

ההרתעה האמריקנית הניחה ☒ כפי שהניחה גם ההרתעה הישראלית ערב 7 באוקטובר ☒ שהצד השני מחשב עלות מול תועלת כפי שאנחנו מחשבים. כאשר היריב פועל לפי היגיון שונה ☒ דתי, אידאולוגי, או כזה הסובל מעיוות בהערכת הסיכון ☒ ההרתעה נכשלת לא משום שהכוח חסר, אלא משום שהיריב נקרא באופן שגוי.

כאשר ההנחה על רציונליות משותפת קורסת, גם ההרתעה קורסת עמה. מרגע זה ואילך, השאלה איננה עוד כיצד להרתיע ☒ אלא כיצד להכריע ולהכניע את האויב בתנאינו, על מנת להשיג ניצחון מוחלט.

יעד המלחמה ומבחן ה"ניצחון המוחלט"

מלחמות נמדדות לא בעוצמת המהלכים הפותחים אלא במצב הסיום שהן מייצרות.

לפיכך, "ניצחון מוחלט" איננו מחווה סימבולית אלא תוצאה אסטרטגית:

מימוש יעדי המלחמה בזמן ובמחיר סביר ☒ ובעיקר שינוי אמיתי ובר־שמירה של המציאות האסטרטגית.

כדי לקבוע אם הושג ניצחון כזה, יש להגדיר מראש יעדים מדידים וברורים.

ככל שניתן להבין כיום, יעדי ארצות הברית עשויים לכלול:

1. סילוק היכולת הגרעינית הצבאית של איראן ☒ שלילה אפקטיבית של המסלול לגרעין.
2. הגבלה משמעותית של היכולת הבליסטית ☒ צמצום מערך הטילים ארוכי־הטווח המאיים על ארצות הברית ובעלות בריתה.
3. ניתוק הקשר למערך הפרוקסיס האזורי ☒ שלילת היכולת להפעיל שלוחות צבאיות

4. אפשרות של שינוי משטר או הנהגה [?] שכן בלעדי שינוי כזה אין הבטחה ליציבות ארוכת טווח.

לא די בהשגת היעדים; יש להשיגם בזמן סביר ובעלות אסטרטגית נסבלת. מלחמה שמתארכת או מותירה לאויב אפשרות שיקום מהירה איננה ניצחון מוחלט, גם אם ההישג האופרטיבי מרשים.

אם יש לקח מרכזי מן המערכות האחרונות של ישראל ברצועה ובלבנון, הרי שהוא הצורך לתכנן ולנהל מלחמה לאור מצב הסיום המדיני הנדרש בסיימה. ללא הגדרה מוקדמת וברורה של ההישג המדיני המבוקש, גם הישגים צבאיים מרשימים עלולים להתברר כחלק ממעגל שחיקה מתמשך.

ניצחון מוחלט מול איראן עשוי להתקיים בשני דפוסים עיקריים: ניצחון מוחלט זמני [?] בר־קיימא לעשור ואף לשניים [?] וניצחון מוחלט ארוך טווח ובר־שימור.

הניצחון הזמני עשוי להתממש באמצעות השגת שלושת היעדים המרכזיים: סילוק אפקטיבי של היכולת הגרעינית הצבאית, הגבלה כבדה ומפוקחת של מערך הטילים הבליסטיים, וניתוק או החלשה משמעותית של רשת הפרוקסי האזורית. שילוב של מהלכים צבאיים מדויקים, לחץ כלכלי מתמשך ואיום צבאי אמין עשוי ליצור שינוי אסטרטגי עמוק [?] גם ללא התערבות פנימית מכרעת [?] להבטיח תקופה ממושכת של יציבות יחסית.

לעומת זאת, ניצחון ארוך טווח ובר־שימור מחייב נדבך נוסף: שינוי שלטוני או הנהגתי. ללא שינוי במבנה קבלת ההחלטות ובמחויבות האידאולוגית של המשטר, גם הישגים משמעותיים עלולים להתברר כזמניים בלבד. רק הנהגה חדשה, המחויבת להסכמות ומעוניינת במניעת שיקום היכולות הקודמות, יכולה להבטיח שמצב הסיום לא יהפוך לשלב ביניים לקראת סבב עימות נוסף.

מגבלות דיפלומטיית ספינות התותחים

המודל שנוסה עד כה [?] סנקציות חריפות בצירוף הצגת עוצמה צבאית וימית [?] הוא גלגול מודרני של דיפלומטיית ספינות התותחים: הפגנת כוח מתוך הנחה שהיריב יעדיף להימנע מעימות.

היסטורית, מודל זה הביא לכניעה בעיקר של מדינות חלשות וחסרות עומק אסטרטגי, כדוגמת סין במאה ה-19 במסגרת מלחמות האופיום. אולם מול מדינה אזורית מבוססת, בעלת אידאולוגיה מגובשת ומנגנון שלטוני יציב, הפגנת כוח בלבד איננה מבטיחה כניעה.

כאשר היריב איננו רואה בויתור אפשרות לגיטימית [?] דיפלומטיית ספינות התותחים מאבדת את כוחה.

מגבלות ירי מנגד בלבד

גם אם תיפתח מערכה צבאית, אין די בירי מנגד לבדו. מתקפה אווירית [?] ימית [?] סייברית מדויקת יכולה לשלול יכולות ולגרום נזק כבד, אך בהיעדר חיבור לאיום רחב יותר [?] ולו בחלקו קרקעי [?] היא איננה מבטיחה שינוי אסטרטגי מכריע ומכניע, אלא אם הציבור האיראני ימלא את החסר באמצעות פעולה פנימית משמעותית שתערער את המשטר.

שום ניצחון אסטרטגי, למעט על יפן, לא הושג בירי מנגד בלבד. אפילו במלחמת קוסובו [?] המקרה היחיד שבו האויב הוכנע ללא כיבוש שטחיו [?] לא הייתה זו ההפצה לבדה שהכריעה, אלא שילוב של עליונות מוחלטת, איום קרקעי מרומז ובידוד מדיני.

הלקח, כפי שההיסטוריה [?] ובכלל זה מערכות ישראל האחרונות [?] מוכיחה בבירור: ירי מנגד שאיננו מחובר למצב סיום קרקעי מוגדר איננו מכריע ובעיקר לא מכניע באופן שמאפשר למכריע להכתיב את תנאי הכניעה.

מסקנה

השאלה "מדוע הם לא נכנעו?" [?] והאכזבה המרומזת של הנשיא [?] מסמנות בבירור את קריסת ההנחה ההרתעתית, ואולי גם את הספק ביכולת להשיג ניצחון באמצעות ירי מנגד בלבד, מבלי להיקלע למלחמת שחיקה בלתי מוכרעת [?] כפי שניכר בזירת ישראל ובזירה האוקראינית [?] עזה, דרום לבנון ודונייצק מלמדות די והותר.

כאשר היריב איננו פועל לפי ההיגיון שאנו מייחסים לו, מנגנון ההרתעה מתרוקן מתוכנו. ברגע זה מתקרבת האפשרות שמה שמדינאי אמור לשנוא יותר מכל [?] יציאה למלחמה [?] יהפוך לאופציה ממשית, ואולי אף יחידה, למימוש האינטרסים הלאומיים.

ואם הוא נדרש לקבל החלטה זו כשהוא מודע ללקחי המלחמות האחרונות [?] שללא מהלך קרקעי משמעותי אין הכרעה, ללא הכרעה אין הכנעה, וללא הכנעה אין הסדר מדיני בר-שמירה [?] העול המוטל עליו נעשה כבד מנשוא.

ייתכן שהמלחמה טרם נפתחה לא רק מטעמי היערכות, אלא משום שהנשיא מבין היטב כי מרגע שתיפתח [?] היא לא תימדד בעוצמת המכות שתונחתנה, אלא במשכה, במחירה לצבא האמריקני ולידידותיו באזור [?] ובראש ובראשונה במצב הסיום שיושג.

מצטייר אפוא שהדיון האמיתי איננו אם לתקוף, אלא כיצד להבטיח שסיום המערכה לא יהפוך להפוגה בלבד [?] אלא לניצחון אסטרטגי: זמני אם המשטר יישאר על כנו, מוחלט אם יוחלף.

פורסם באתר JDN, בתאריך 24 בפברואר 2026.